

TOKİ NİLÜFER ANAOKULU REHBERLİK SERVİSİ

VELİ BÜLTENİ

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ

Çocuğuma İlkokula Hazırlanırken Nasıl Yardımcı Olabilirim

ERKENOKURYAZARLIK BECERİLERİ NASIL GELİŞTİRİLİR

Okula başlama, tüm çocuklar için çok önemli bir geçiş basamağıdır. Okulla birlikte çocukların pek çok bilgi ve beceri kazanmaları beklenir. Bu becerilerin başında okuma-yazma gelmektedir. Okur yazarlık gelişimi doğumla başlar; aile yaşamı bağlamında ve toplumsal ortamda gelişir.

Okuma-yazma bir bireyin okulda başarması gereken en önemli beceridir. Öğrenmenin ve diğer tüm akademik faaliyetlerin temelini oluşturmaktadır. İlkokulda birinci sınıfta okuma yazmayı öğrenmek amaç , diğer sınıflarda okuma yazma akademik faaliyetler için araç olmaktadır.

İlkokul birinci sınıf akademik yolculuğun ilk durağı olduğu için geri kalan yıllar için belirleyici yıldır.

Okuma yazmanın bir ya da daha fazla bileşeninde güçlük yaşayan çocukların, bu güçlüklerle ilgili olarak daha sonraki yıllarda diğer akademik becerilerde de farklı düzeylerde güçlük yaşadıkları belirtilmiştir. Yapılan araştırmalar ilkökul birinci sınıfta okuma düzeylerine göre yapılan sıralamanın 4. sınıfta da birkaç küçük değişiklik dışında değişmediğini göstermektedir. Bu araştırmalarda çocukların ilkökulda öğrendikleri temel okuma yazma becerilerinin onların akademik, mesleki ve sosyal becerilerini şekillendirdiği, gerekli hazırlık becerileri olmadan okula başlayan çocukların ise temel okuma-yazma becerilerini kazanmada ciddi güçlükler yaşayabileceği ifade edilmektedir

ERKEN OKURYAZARLIK NEDİR?

Erken Okur Yazarlık ≠ Erkenden Okuma Yazma Öğrenme

Çocukların daha sonraki yıllardaki okuma becerilerinin gelişimi için önemli olan erken beceriler alanyazında **filizlenen okuryazarlık** (emergent literacy) ya da son yıllarda sıkça kullanıldığı gibi **erken okuryazarlık** (early literacy) olarak adlandırılmaktadır.

Erken okuryazarlık, çocukların formal okuma yazma öğretimine başlamadan önceki dönemde okuma yazmaya ilişkin kazanımları beklenen önkoşul bilgi, beceri ve tutumlarının tümü olarak ifade edilmektedir (Sulzby ve Teale, 1991; Uzuner, 1997; Whitehurst ve Lonigan, 1998). Bir başka ifadeyle erken okuryazarlık bilgi ve becerileri, sözel dil ve yazılı dil arasındaki ilişkiyi anlama, yazının işlevini ve şeklini anlama, okuma ve yazma becerilerine olan tutumlar, bilgiler ve davranışlardır.

Yapılan boylamsal çalışmalar çocukların erken okuryazarlık becerileri ile okuma ve akademik başarıları arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Beck, McKeown ve Kucan, 2002; Hart ve Risley, 2003; Nelson, 2005; Pullen ve Justice, 2003; Spira, Bracken ve Fischel, 2005; Vellutino, Scanlon ve Lyon, 2003; Yopp ve Yopp, 2000). Okul öncesi dönemde erken okuryazarlık becerileri iyi düzeyde olan çocuklar okula başladıklarında daha sınırlı düzeyde becerileri olan akranlarına göre hem akademik açıdan hem de sosyal açıdan daha başarılı olmaktadır (Justice, Invernizzi, Geller, Sullivan ve Welsch, 2005; McCardle, Scarborough ve Catts, 2001). Erken okuryazarlık becerilerini yeterince kazanamamış çocuklar ise genellikle okumayı öğrenme sürecinde büyük zorluklar yaşamakta ve tüm okul yaşamı süresince akranlarının gerisinde kalmaktadırlar (Nelson, 2005).

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİ

ERKEN OKUR YAZARLIK BECERİLERİ

1. **A** Sözel Dil Gelişimi ve Sözcük Dağarcığı
2. **B** Dinlediğini Anlama
3. **C** Ses Bilgisel Farkındalık
4. **D** Yazı Farkındalığı
5. **E** Harf Bilgisi

1. SÖZEL DİL GELİŞİMİ VE SÖZCÜK DAĞARCIĞI

MADALYONUN İKİ YÜZÜ : SÖZLÜ DİL/YAZILI DİL

Erken okuryazarlık becerilerinin en önemli göstergelerinden biri olan dil becerisi (Zhang ve Alex, 1995) sözcük bilgisi ile doğrudan ilişkilidir (Hirsch, 2003). Sözcük bilgisi cümlelerin sözcüklerden oluştuğunun ve cümledeki her bir sözcüğün kendine ait bir anlamı olduğunun kavranmasıdır (Beauchet., 2020). Sözcük bilgisi küçük yaşlarda kazanılan, sözcükleri bir araya getirebilme becerisidir. Okuyucuların sözcük bilgisinin yüksek olması,

2. DİNLEDİĞİNİ ANLAMA

Okuduğunu anlamamanın önkoşul becerilerinden biri olan dinlediğini anlama becerisi, etkin okuma etkinliği öncesinde erken okuryazarlık becerileri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Dinlediğini anlama, çocukların var olan dil performansı ile yakından ilişkili olup; bu beceride başarılı olmak için çocukların dilin anlamsal ve sözdizimsel yapısını kazanmış olmaları beklenmektedir. Dili anlama boyutunda öncelikli olarak sözcük dağarcığı/ bilgisi ön planda bulunmakta, sözdizimsel anlama için ise daha karmaşık yapıların çocuklar tarafından anlaşılabilmesi gerekmektedir. Dinlediğini anlama becerisinin, erken okuryazarlık becerilerinde genellikle bağlama ilişkin sorulara cevap verme ve öyküleme boyutunda çalışıldığı görülmektedir (Lonigan, Schatschneider ve Westberg, 2008).

Paylaşımlı Kitap Okumanın dil gelişimi ve erken okuryazarlık becerilerini geliştirdiği birçok araştırma bulgusu ile kanıtlanmıştır. Paylaşımlı Kitap Okuma sırasında yapılabilecek "Dinlediğini Anlama" çalışmaları:

- Tüm öyküyü dinleme ve tekrarlı kitap bakma
- Resimli hikaye kitabı okumadan önce kapak resminden ve adından yararlanarak kitaptaki öykünün konusunu ve öyküde olabilecekleri tahmin etme
- Öyküyü okuma sırasında da sonradan olacakları tahmin etme , zihinde canlandırma
- Öyküyü okumayı bitirdikten sonra öykü ile ilgili anlama sorularına cevap vermesini istemek(5 N 1 K soruları) öyküyü anlattırmak
- Öykü ile kendi yaşantısı arasında ilişki kurmak, benzerlikler ve farklılıkları konuşmak

3. SESBİLGİSEL FARKINDALIK

- Geliştirilen tüm okuma kuramlarının merkezinde yer alan sesbilgisel farkındalık becerisi genel olarak farklı sesleri ayırt edebilme anlamına gelir. Bir başka deyişle sesbilgisel farkındalık ,birkaç sesin bir araya gelerek bir sözcük oluşturduğunu fark edebilme becerisi anlamına da gelmektedir.(Ott, 1997)Yapılan araştırmalar sesbilgisel farkındalığın, okuryazarlık süreci içerisinde önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamakta ve bu beceri ile okuma becerisi arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Griffith ve Olson, 1992; Lundberg, Frost ve Petersen, 1988; Maclean, Bryant ve Bradley, 1987; Yopp ve Yopp, 2000).

Benim adım
Arda..
Benim adım
«A» ile
başlıyor...

SES BİLGİSEL FARKINDALIK

Sesbilgisel Farkındalık:

- İki sözcüğün aynı sesle başlayıp başlamadığına
- İki sözcüğün uyaklı olup olmadığına karar verme
- Sözcüğün başında, ortasında veya sonunda yer alan ses birimi söyleyebilme becerisidir.

Sesbilgisel farkındalık erken dönemdeki okuma yazma başarısının en kritik yordayıcılarından biridir. Öğrencilerin sesbilgisel farkındalıkları gelişmediğinde harflerin seslerini algılamakta zorluk çekerler. Örneğin "h" sesini kelimenin ortasında farkedemeyen bir öğrenci kahveyi "Kave" olarak yazabilmektedir.

Öğrencinin okula başlamadan önce yaşantısal kelimelerin ilk seslerini bilmesi beklenir. Örneğin halası Arzu'nun a sesini, Babası Fikret'in f (fı)sesini , kedisi Pati'nin p(pı) sesini, Aaaanın a sesi gibi.

Ses Bilgisel Farkındalığı geliştirme çalışmalarına örnekler:

1. SÖZCÜK FARKINDALIĞI cümlelerin sözcüklerden oluştuğu bilgisine sahip olmayı ifade eder.

- Cümle Tamamlama bu beceriyi geliştirme için kullanabileceğiniz bir çalışmadır. Kitap okurken cümlenin sonuna gelecek sözcüğü çocuğun tamamlaması istenir. Örneğin "Ayşe heyecanla arkadaşına doğru "cümlesinin tamamlanması istenir.
- Söylediğiniz cümledeki ilk sözcüğü söylemesi istenebilir. Bir resim gösterin. Resmi gösterirken örneğin şarkı söyleyen bir çocuk resmi gösterdiniz " Çocuk şarkı söylüyor" dediniz. Söylediğim cümledeki ilk (orta,son vs) sözcük hangisi diye sorabilirsiniz.
- "Ahmet eve gitti" Kaç sözcük söyledim diyebilirsiniz. Daha eğlenceli hale getirmek için bir ritim çalgısı ile söylenebilir.
- Bir sözcük söyleyin. Çocuğunuz cümle içinde kullansın. "oyuncak " kelimesiyle cümleler kurmasını isteyin. "Oyuncağımı çok seviyorum" gibi
- Hatalı cümleler kurun. çocuğunuz düzeltsin ; Resim gösterip "Anne kitap içti" diyebilirsiniz. Çocuğunuzdan cümledeki hatalı kelimeyi bulup doğrusunu söylemesi istenebilir.
- Okunan cümledeki en uzun-en kısa sözcüğü bulması istenebilir. El sözcüğü mü uzun eldiven sözcüğü mü ? diye mi sorulabilir.

SESBİLGİSEL FARKINDALIK

2. HECE FARKINDALIĞI kelimelerin hecelere ayrılacağı bilgisine sahip olmayı ifade eder.

- **Kelimeleri hecelere ayırma** : "Kahve " kelimesinde kaç hece var? Her hecede masaya vurarak tempo tutulması ya da el çırpılması etkinliğe hem eğlence katar hem de ritim becerisini geliştirmeyi destekler.
- **Hece Tamamlama:** Resim gösterilir. Burada bir tavşan resmi var. Ben kelimenin bir kısmını söyleyeceğim. Kelimeyi tamamlar mısınız? Tav.....?
- **Benzer heceleri bulma** : "Patates" ve "Domates" kelimelerinde hangi heceler aynıdır?
- **-ler -lar eklerini ekleme oyunu:** Söylenen kelimelere -ler -lar ekleri eklenir. Limon limonlar, peçete peçeteler vb.
- **Komik yönergeleri heceleme:** Tav-şan gi-bi zıp-la, bur-nu-na do-kun vb.
- **Söylediğiniz cümlede çok heceli kelimeleri hecelere ayırarak söylendiği ve söylenen yönergelerin yapılması** : A-ya-ğa kalk son-ra ka-pı-yı ka-pat ve ye-re o- tur vb.
- **Kelimeyi sırayla heceletme:** Bir kelime seçilir, kelimenin her bir hecesini aile üyelerinden biri söyler sonra da kelimenin tamamı hep birlikte söylenir.
- **Hece bütünleştirme:** Resim gösterilir, kelime hecelenir, bütün olarak söylenmesi istenir. Kelebek resmi gösterilir, ke-le-bek denir. Karşı tarafın Kelebek denmesi beklenir.
- **Hecelerden kelime üretme:** Ka hecesiyle başlayan ya da biten sözcükler bulun. Kalem, kağıt, kavanoz vb.
- **Cümledeki hatalı kısmı düzeltme** : "Metem evde gitmiş" vb.
- **Hece Eşleme:** Hangi kelime "ya" hecesiyle başlar : " Aslan , Tavşan, Yarasa"
- **Verilen kelimenin son hecesiyle başlayan kelime söyleme** : Sa-man/ man-tar / tar-la / lam-ba vb.

SESBİLGİSEL FARKINDALIK

3. **UYAK FARKINDALIĞI** kelimelerin benzer ses birimlerinden oluşabileceği bilgisine sahip olmaktır.

- **Uyakların farkına varma** : "Tel" ve "Sel " uyaklı mıdır?" Sonları birbirine benziyor mu?
- **Uyaklı sözcükleri ayırt etme**: "Tabak, Kabak, Kitap " kelimelerinden hangileri uyaklıdır? Hangilerinin söylenişi benzerdir?
- **Uyaklı kelime oluşturma** : "Oynamak" kelimesi uyaklı, söylenişi benzer kelimeler söyle.
- **Hece başlangıçları aynı olan kelimelerin fark etme** : Bakkal, bakmak gibi
- **Tekerleme söylemek**
- **Uyağa dikkat çekme** : Tekerlemelerin uyaklı kısımları fısıltı, yüksek ses alçalan ses tonu gibi farklı ses tonlarıyla okunarak uyaklı kısma dikkat çekilir. Çocuklarında benzer şekilde uyakları farklı söylemesi istenebilir. Uyaklı kısımda hareket eklenebilir.
- **Resim kartları arasında uyaklı olan ve olmayanları iki gruba ayırma**
- **Söylenen sözcüklerin arasında uyaklı olanlarla olmayanları ayırt etme**
- **Sayışmacalar**
- **Kafiyeli sözcükler arasında gerçek anlamı olmayanı bulma** : Gerçek olmayan bir kelime duyduğunda elini kaldır, zıpla, el çırp vb. denir, kelime grubu söylenir: "tut,

SES BİLGİSEL FARKINDALIK

4. FONEM (SES BİRİM) FARKINDALIĞI hecelerin ses birimlerinden oluştuğu bilgisine sahip olmaktır.

- Söylenen kelime ya da kelimelerin başında hangi ses olduğunu söylemesini isteme : Bal,baş,bel
- Söylenen kelime ya da kelimelerin sonunda hangi ses olduğunu söylemesini isteme: Kaş, kış, taş
- Söylenen kelime ya da kelimelerin ortasında hangi ses olduğunu söylemesini isteme: Toz, bol, kol
- Tekerleme çalışmaları: Sözcüklerin son seslerine dikkat çekilmeli (Fincan, balon, tavşan)
- Ses sayımı : "Ay" kelimesi kaç sestten oluşmaktadır?
- Farklı sesle başlayan kelimeyi bulma : Kaş, koş, kuş , ayı kelimelerinden hangisi farklı sesle başlar?
- Resim kartlarını ilk seslerine göre gruplama
- Resim kartlarını son seslerine göre gruplama
- Farklı sayıda ses içeren sözcükleri farkına varma çalışmaları : "El" kelimesinde mi daha çok ses var "Elif " kelimesinde de mi? Söyle

4.YAZI FARKINDALIĞI

Yazı farkındalığı, yazının resimlerden ve sözel dilden ayrı olarak bir mesaj taşıdığı, yazının bir iletişim dili olduğu ve yazı ile konuşma arasında bir ilişki olduğunun farkına varılmasıdır. Üç yaşındaki bir çocuğun çizdiği resmin yanına yaptığı karalamaları gösterip kendi adını yazdığını söylemesi, yazının resimden farklı bir yapı olduğunun anlaşılmasına başladığının bir göstergesidir.

YAZI FARKINDALIĞI

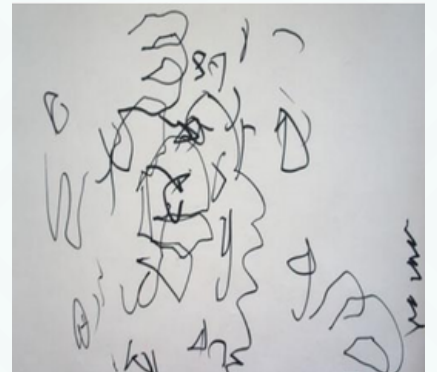
Yazı toplumsal yaşamın bir parçasıdır. Toplumsal yaşamda çocuklar hergün farklı ortamlarda birçok yazıyla karşılaşır. Evde üzerinde yazı olan paket kağıtları, gazete, dergi telefon mesajları, tablet, bilgisayar, banka kartları, faturalar ve birçok şey çocuğun dikkatini çeker. Ev dışında da trafik işaretleri, posterler, dükkan levhaları, apartman isimleri, panolar, ilanlar, araba plakaları, durak isimleri gibi yine pek çok yazıyla karşılaşmaktadır. Çocuklar aynı zamanda yaşamlarında bu yazıların yetişkinler tarafından nasıl kullanıldığını görmektedirler. Bu farkındalık okuma yazmanın tüm aşamalarında önemli bir rol oynamaktadır(Jackson,1993;Akt:Sevinç ve Kuvvet,2006:352;Soderman vd.,2005:62)

Okul Öncesi Dönemde Yazı Farkındalığının Aşamaları

- 1.Aşama** Logo Okuma: 2-3 yaşlarında logo, şekil, amblem vb gibi çevresel uyarılarla yazı farkındalığının ilk adımı atılır. Örneğin; sevdiği yiyecek ,araba ve diğer eşya etiketlerini amblemlerini ilişkilendirerek okumaya başlar. Markette sevdiği sütü gösterip ismini ,sokakta amblemini bildiği arabaların ismini , alışveriş merkezinde beyaz eşya bayisinde evdeki marka çamaşır makinasının amblemini gösterip markasını söyleyebilir.
- 2.Aşama** Çevresel yazı değil de hikaye kitabı, gazete, alışveriş listesi gibi daha çok yazılı dille ilişkili yazıları fark eder.Bu aşamada çocuklar yazının yönünü ,düzenini fark etmeye , kitabı doğru şekilde tutmaya başlarlar.
- 3. Aşama** yazının şeklinin ve işlevinin anlaşılmasına başlandı. "Hadi bana bunu okusana " dedikleri aşamadır.
- 4.Aşamada** yazı ile ilgili kavramları sözel olarak kullanırlar. Çocuklar bu aşamada yazı kavramlarının gelişmesine ve yazının işlevinin anlaşılmasına paralel olarak yazıyı iletişim aracı olarak kullanırlar. " Hadi babama mesaj yazalım, eve gelirken gofret getirsin " diyebilir, size karalama notlar yazabilir.
- 5.Aşamada** çocuklar yazı kavramıyla ilgili daha karmaşık beceriler kullanmaya başlarlar. Yaklaşık altı yaş civarında bu beceriler görülür. İki sözcük arasındaki benzerlik ve farklılıkları fark ederler. Örneğin iki yazılı sözcüğün aynı harfle başladığını fark ederler. Yazılan sözcükleri konuşulan sözcüklerle ilişkilendirmeye başlarlar. Bu aşamadan sonra çocukların formal okuma yazmaya geçmesi beklenir(Ezellve Justice, 2005).

Bak ben de kedi yazdım...

YAZI FARKINDALIĞI

Durkin'e göre (1993) yazı farkındalığı ile ilgili sahip olunması gereken beceriler

1. Yazının herhengi bir araç (kalem, tebeşir, boya vb.) kullanılarak yazıldığını anlama
2. Farklı yüzeylere (kağıt, tahta, metal vb.) yazı yazılabileceğini fark etme
3. Yazının okunduğunu/okunabildiğini anlama
4. Yazının hem soldan sağa hem de yukarıdan aşağı doğru okunduğunu fark etme
5. Sözcüklerin belli bir düzende yazıldığını fark etme
6. Sözcükler arasında boşluklar olduğunu ve boşlukların bir işlevi olduğunu anlamadır

KENDİ İSMİNİ YAZMA

Kendi ismini yazma becerisi ile ilgili beş gelişimsel kategori bulunmaktadır:

- Amaçsız karalamalar
- Düz/dalgalı karalamalar
- Sembol ve harfe benzeyen şekiller
- İsmi içindeki bir iki harfin yazımı ve son olarak
- İsmi yazımı

Çocukların ilkokula başlamadan önce kendi ismini yazması beklenir.

YAZI FARKINDALIĞININ DESTEKLENMESİ

- Kitap okumaya başlamadan kitabın kapağının anlatılması, yazarının çizerinin, basımevinin vb. söylenmesi
- Kitap okurken parmakla yazının soldan sağa aşağıdan yukarıya takip edilerek okuma yönünün belirtilmesi
- Alışveriş listesini birlikte oluşturmak
- Birlikte aile büyüklerine mesaj yazmak, mesajın içeriğinin çocuğun söylemesi
- Kıyafetleri yıkamadan önce yıkama talimatlarının okunması
- Yeni alınan kutu oyuncakların kullanım kılavuzlarının birlikte okunması
- Tariften yeni yemek yapılması
- Duraklardaki panoların okunması
- Ulaşım araçlarının tabelalarının okunması

5.HARF BİLGİSİ

Okuma yazma becerilerinin geliştirilebilmesi için çocuğun sözcüklerin ses birimlerinden oluştuğuna ve bu sesbirimlerin yazıda harflerle temsil edildiğine dair farkındalığa sahip olması gerekmektedir. Harf bilgisi olarak tanımlanan bu farkındalık her harfin bir ismi olduğunun , harfin bir sesi olduğunun ve konuşma dilinde de bir yeri olduğunun bilinmesi olarak tanımlanmaktadır.(Bennet-Armistead vd. ,2005; Cabell vd.,2007). Aynı zamanda harflere aşinalık kazanmalıdır ancak asla harfin adı **öğretilmemeli**,yalnızca sembolün ifade ettiği sesi bilmeli. Okul öncesi 5 Yaş müfredatında yalnızca sesli harfler yer almaktadır.

Merak eden çocuklara yalnızca doğru biliniyorsa sesleri söylenmeli. Sembollere aşinalık kazandırılması için karışık harfler içinden ismi söylenmeden "Yukarıdaki aynısını bul " yönergesi verilerek sembolün daire içine alması istenebilir . Bu çalışmaları kendiniz de hazırlayabilirsiniz, internetten de bulabilirsiniz. Kitap okurken de benzer çalışmayı yapabilirsiniz.

"p"

Yönerge : Yukarıdaki şeklin aynısını bul ve daire içine al

P B P B R P P R B B R B
R R R B B P R R P B B P
P B B R R P B P R B R P
B P B R R P R R B B B P
R R R R R B B B P B B R
R B R B P R B R B P R R
B B B R R B P P R B R P
B R P B R P B R P B R P
P P B B R R P R B P B R

Alfabetik bilgiye sahip olma :

- Alfabedeki harfleri tanımak, **seslerini** isimlendirmek
- Harflerin ayırt edici özelliklerine ilişkin bilgi (boyutlar, çizim ve şekil gibi)
- Harfleri özelliklerine göre ayırmak
- Harf-ses ilişkisi kurmak (yazılı sembolü ile sesi arasında)

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

Erken okuryazarlıkta ilk okuma yazma öğretimine başlanıncaya kadar pek çok erken okuryazarlık becerileri kazanılır. Bunların kazanılmasında:

- 1.Çocuğun çevresindeki **okuryazarlık materyallerinin** miktarı
- 2.**Okuryazarlık etkinliklerine** katılma sıklığı
- 3.Çocuğun **öğrenme isteği** etkilidir.

OKURYAZARLIK MATERYALLERİ

- Çevredeki tüm yazılar (ürün etiketleri, çevresel işaretler,logolar, çevredeki yazılar vb.)
- Televizyon, tablet, telefon ve bilgisayardaki yazılar
- Duvardaki asılı çocuk şiirleri, yazılar, harfler
- Alfabe küpleri
- Yazılı giysiler
- Öykü kitapları,dergi ve gazeteler
- Boya kalemleri
- Yazı defterleri, kağıtlar...

OKURYAZARLIK ETKİNLİKLERİ

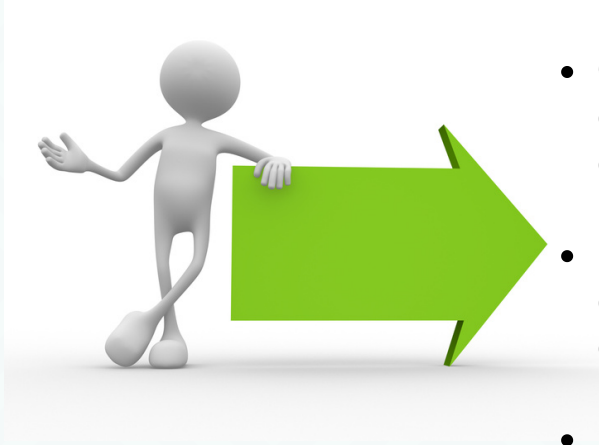
Okuryazarlık etkinlikleri çocuğun evindeki ve toplumdaki sosyal etkinliklerin bir parçasıdır

- Alışveriş listesi hazırlama
- Televizyondaki program adlarını okuma
- Film CD kapaklarını okuma
- Okuldan gelen yazılı notların okunması
- Doğum günü davetiyesi hazırlama
- Formlar doldurma
- Aile üyelerinin birbirine not yazması
- Hatırlatma notları yazmak
- Telefon mesajı yazmak
- Öykü, masal okumak

Çocuklar yazılı ve sözel dile ilişkin edindikleri bilgileri çeşitli erken okuryazarlık davranışlarıyla gösterirler. Örneğin;

- Yazılı mesajları, kitapları okuyormuş gibi yaparlar
- Kitapların isimlerini ya da belli kalıpları okurlar
- Karalamalar yada birkaç harf temsil edilmesiyle mesaj yazarlar
- Burada süt yazıyor gibi ifadelerle logo okurlar
- Aile bireylerinin ve kendi isimlerini okurlar hatta yazabilirler
- Herhangi bir yazının kendilerine okunmasını isterler
- Kendileri adına bir başkasına mesaj yazmasını isterler

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

- Okuryazarlık materyalleri ve etkinlikleri bakımından zengin bir çevre oluşturulmalı
- Erken Okuryazarlık becerileri oyuna dahil edilmeli (Yazıca zenginleştirilmiş oyunlar)
- Paylaşımlı Kitap Okuma etkinlikleri yapılmalı

ERKEN OKURYAZARLIĞI ETKİLEYEN RİSK FAKTÖRLERİ

- Ekonomik olarak yetersiz bir çevre
- Anne-babanın yetersiz okuryazar olmaları,
- Anne-babanın okumaya ve okuryazarlığa yönelik olumsuz tutumları, çocuklarına okuryazarlık fırsatları sağlayamaması
- Çocuğun ana diliyle okuldaki formal dilin farklı olması
- Çocuğun sözel ve yazılı dil deneyimlerinin az olduğu bir çevrede bulunması
- Gelişim yetersizlikleri(Zihinsel yetersizlik, konuşma yetersizliği, işitme yetersizliği vb.)

ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN DESTEKLENMESİ

YAZICA ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ OYUNLAR

Çocukların yazı farkındalığı becerilerini geliştirmede önemli yöntemlerden biri yetişkin aracılığıyla yazıca zenginleştirilmiş oyunun kullanılmasıdır. Yazıca zenginleştirilmiş oyun (print enriched play), çocuklara yazılı dilin özelliklerini ve işlevini anlamalarını kolaylaştıracak, okur-yazar gibi davranmalarını sağlayacak fırsatların sunulduğu oyunlardır (Saracho & Spodek, 1998). Bu oyunlara örnekler:

- **Bowling oyunu:** Bir top ve üzerinde renklerinin yazılı olduğu lobutlarla oynanan, genel amacı top atarak lobutları devirmek olan bir oyundur. Oyun sırasında devrilen lobutlar toplanırken üzerlerindeki yazılar okunur.
- **Ali Baba'nın Çiftliği oyunu:** Hayvanların resimleri ve adlarının yazılı olduğu kartlarla oynanan bir oyundur. Genel olarak oyunun amacı "Ali Baba'nın Bir Çiftliği Var" şarkısının söylenmesi ve şarkıda adı geçen ve ses taklidi yapılan hayvanın resimli kartını bulmaktır. Oyunda şarkıda geçen hayvan ile resimli kartlarının eşleştirilmesi sırasında kartlardaki yazıya dikkat çekilir.
- **Resimli tombala oyunu :**Resimli ve yazılı hayvan kartları ve yine aynı hayvanların resimlerinin bulunduğu tombala kağıdı ile oynanan bir oyundur. Seçilen hayvanlar çingiraklı yılan, kutup ayısı gibi iki sözcüklü hayvanlardır. Oyunun genel amacı resimli karttaki hayvan resmi ile aynı olan hayvan resmini tombala kağıdından bulmaktır. Oyun sırasında aynı olan resimli hayvan kartları buldukça kartların üzerindeki yazılar okunur.
- **Zar atma oyunu :** Üzerinde hayvan resimleri ve resmin altında hayvanın hareketinden yola çıkılarak oluşturulan çeşitli yönergelerin (Tavşan gibi zıplayalım, yılan gibi sürünelim gibi) yazılı olduğu büyük bir zar ile oynanan bir oyundur. Oyunun amacı zarı atıp, gelen zar üzerinde yazılı olan hayvan hareketlerini yapmaktır. Oyun sırasında her zar atımından sonra zardaki hayvanın resmi gösterilir, altında yazan yönerge okunur.
- **Çarkifelek oyunu :** Renkli kartonlardan yapılmış bir çarkifelek tablosu, tablo üzerinde içinde "Ayı gibi yürü", "Topla basket at" gibi yönergeler yazan resimli görev kartlarının bulunduğu zarflar, küçük bir top ve basket atmak için bir kutu, top, marakas, misketler ve düdük kullanılarak oynanan bir oyundur. Genel olarak oyunun amacı çarkifelek tablosunu çevirerek işaretli yere gelen zarf içindeki yazılı olan görevi okuyup yerine getirmektir. Oyun sırasında görev kartlarındaki görevler çocuğa okunur ve yazıya dikkat çekilir.

KAYNAKÇA

Doğanay Bilgi, A.,(2020).*Erken Okuryazarlık Ders Notları*. Ankara: Disleksi Öğrenme Güçlüğü Derneği Yayınları

Demir, M., Doğanay Bilgi, A.,(2018).*Yazıca Zenginleştirilmiş Oyunun Anaokuluna Devam Eden Zihin Yetersizliği Olan Öğrencilerin Yazı Farkındalığı Becerilerine Etkisi*. *İlköğretim Online* 17(1) S:450-468

Kargın, T.,Ergül C.&Güldenoğlu,B. (2016). *EROT EI Kitabı*. ANKARA

Hülya UZUNOĞLU

Psikolojik Danışman & Rehber Öğretmen